

Samsung előtt Magyarország

Az öregember sietős léptekkel haladt az Andrássy úton. Mikor a sarki OTP elé ért, egy pillanatra megállt, körbenézett az Oktogonon, tett még vagy három lépést – azután megdermedt. A tér átellenben lévő, nyugati oldala felé bámult, megkövülten, percekig, sőt – úgy tűnt –, még hosszabb ideig.

(A pesti belvárost és a Városligetet összekötő új útvonal létrehozását még 1841-ben maga Kossuth Lajos javasolta. A Magyar Tudományos Akadémia 1868. május 19-én tartott értekezletén gróf Andrássy Gyula miniszterelnök ismertette a terveket. Két év múlva eldőlt, merre vezessen az új sugárút, amely a párizsi sugárutak mintájára készült. A Pesti Napló 1876. augusztus 24-ei száma nehezményezi, hogy „a Sugárút beburkolása annak egész hosszában augusztus 23-án befejeztetett. A burkolatnak még Szt. István ünnepe előtt kellett volna elkészülnie. (...) a járda elkészítése a következő utcákban rendeltetett el, u. m. [úgy mint] a Rózsa, Szív, Révay és Dobó utcákban, s ezeknél a munkálatok néhány nap alatt meg fognak kezdeni, az Izabella és Vörösmarty utcákban, mint-hogy ott a feltöltés még egészen nem eszközöltetett, a járda lerakása később fog fogamatba vétetni.” Ekkor, az 1872-es tereprendezés után, már áll a Sugár út belváros felőli végpontján a nyolcszögletű tér, amelyet négy, 1872 és 1975 között, eklektikus stílusban készült, háromemeletes épület határol. {Valamennyit Szkalnitzky Antal és ifj. Pán József tervezte.} Három földszintjén kávéházak nyíltak: a nyugatin a Nicoletti – később Kovács, majd Savoy, a délin az Abbázia, a keletin a Menton, egyedül az északi oldalon volt üzlethelyiség – Deményi és Angyal varrógép- és kerékpárboltja, mellette a cselédközvetítő iroda.)

Az öregember a Burger King fölötti hatalmas, színes reklám-felírra szegezte a szemét: SAMSUNG. Valamit motyogott – mozgott a szája –, egy nevet suttogott maga elé, alig-alig érthetően: „...Ferenc. Juhász Ferenc.”

Hiszen jól emlékezett a kötetre is, nagyalakú, vaskos könyv volt, gyűjteményes kiadás, nyilván a Szépirodalminál jelent meg, benne a fel-felvillanó neonreklámokként vibráló sorokkal, versszakokkal: „Ácsorgok mélázva e kö-villany-szigeten:/az Oktogonon.”

Igen, ott, ott volt, villant át az öregemberen, pontosan a Samsung helyén, ott. A Samsung helyén. „Szívem az égre feszítve látja sorsát:/mint óriás színes agyvelő,/villany-térkép vibrál fölöttem:/Magyarország.”

Tett vagy két lépést, mintegy jelképesen a tér közepe felé. Megtorpant. „A harmadik napon a legnehezebb, a harmadikon./Nem átkozom magam./Nem siratom.(...) Hová megyek?/Mit énekelek?/Ments meg uram engem a gonosztól!'/A harmadik napon a legnehezebb, a harmadikon./El kéne szaladni./Itt kéne maradni.(...) És fölmásznék rád villany-érháló-Magyarország,/feküdnék neon-agyadon,/hogy lássák az átsugárzott bordák/között megdagadt szívemet./Amely tied./De nem szabad./De nem lehet./A harmadik napon a legnehezebb, a harmadikon.”

Már kusza emlékképek kavargtak a fejében, a hang, amint olvassa a verset, hogy „BABONÁK NAPJA, CSÜTÖRTÖK; AMIKOR A LEGNEHEZEBB”, akkorra már megtudták, hogy 1965-ben írta, a kötet címe meg, amelyben először közölték,

az volt, hogy Harc a fehér báránnyal. És az a fura, émelygős-bizsergős érzés, mikor kiderült, hogy az Oktogon, az a novhét térrel azonos, és tényleg létezik, ahogyan a Rózsa utcában a nagynénje mindig Podmaniczky utcát mond Rudas László és Ferdinánd hidat Élmunkás híd helyett. Meg az az 1919 augusztusában készült kép az Oktogonról, amint a még a rossz minőségű fotón is jól láthatóan koszos képű román katonák sisakos sorai ott feszítenek-sorakoznak a „Café Kovács Kávéház” felirattal ékes ház előtt, az ablakok fölött a míves tümpanon-utánzat-díszek, a hős megszállók előtt, szerte a téren gulákba rakott puskák, s a daliákat szemlélő napernyős hölgyek és keménykalapos urak.

Mivel az öregember érezte, hogy megszédül egy pillanatra, kezével valami pillanatnyi támaszték után kapott, emlékezett, valaha egy újságosbódé állt a tér e sarkán („Eecesti Hírlap!”), aztán eszébe villant, hogy hát hiszen nincsenek már semerre sem újságosbódék, sem a körúton, sem a tereken, semerre, egész új és másféle módik járják már Samsunggal és egyebekkel, a Relay, az valami egészen más, és a többi is – de már érezte is a puha, kellemesen langyos érintést, hallotta az üde, friss hangot: „baj van? segíthetek?”

A huszoneves leánykának határozottan Klári-jellege volt, ezt az öregember hajszálpontosan, élesen vakító fénnel látta-érezte. Olyan Kláris volt, annyira az, hogy kláribb már nem is lehetett volna – egész karakterében, habitusában, összhatásában annak a Klárinak a kései alteregója, reinkarnációja, kósza vágykép-kísértete vagy mindössze csak nosztalgikus-fájó utánézés-fantomocskája csupán, aki látható-feltűnő, hiábavaló bámulással-vágyakozással, alig-odafigyelve is észrevehetően szerelmes volt belé, ő már negyedik volt, a lányka meg első, a város neves festőjének természetesen a középiskola iparművészeti tagozatára járó lánykája, Klári, igen, ábrándosan ívelt szemöldökökkel és kedvesen bűgő hanggal, amit – lám – most is hall, hallhat...

Semmi baj, csak meglepődtem... és kicsit elgondolkodtam – igyekezett világfiás, enyhén hanyag eleganciával válaszolni. – Tudja, hogy annak a Samsung-reklámnak a helyén valaha Magyarország térképe volt?

A régi Magyarország? – élénkült meg egy pillanatra a kislány. – Igen?

Nem, nem azé. Emezé. A csonkái – tette hozzá a maga számára is váratlanul. Klárika-drágácska nyilván olyan vénnek vélhette vagy őt, vagy a néhai reklám-térképet, hogy vagy az 1920 előtti, vagy az 1938–1945 közötti országot képzelhette a tér fölé. – Tudja, akkoriban csak emez a térképe létezhetett az országnak – nem magyarázta el, hogy a történelmi ország képét csakis és kizárólag történelmi atlaszokban megpadlások-pincék mélyén rejlő-megtalált, dohos-vizes-félig-elrothadt kiadványokban lehetett észrevételezni, eszébe jutott az édesanyja időről időre megismétlődő megjegyzése ott Rókuson, mikor esténként a tévéhíradó végén jött az időjárás-jelentés: „nem szégyenlik azt a csonka országot mutogatni... „Azt sem tette hozzá: annak idején ő is – akárcsak Juhász Ferenc – nagyon örülhetett, hogy köztéren, fölénk feszítve láthatták sorsukat, a villany-érháló Magyarországot.

Hát igen, elég para lehetett akkor ez az egész – igyekezett megértő lenni a lányka. – Biztos, hogy nincs semmi baj? Jól tetszik lenni?

Mihez képest, villant át rajta, de csak mosolyogva perszézett, a kislány készségesen elmondta, a Károlira jár és itt nem túl messze, a Vörösmarty utcában lakik albérletben, de már megyek is, jó egészséget kívánok, köszönt el kedvesen, mikor megfordult, az öregember döbbsen vette észre, hogy éppen olyan melírozásszerű, fura csík van hajában, akárcsak Klárikának, a neves festő valaha az iparművészeti tagozatra járt lánykájának.